אנגעפירט פון׳ם לערער פארבאנד פון די. אידישע וועלטלאכע שולן אין ווייניפעג

די מעשה פון די דריי ...

(פון דער באבעס מעשיות)
פון יעקב זיפער

שטייט דעם עושר׳ס ווייב ביים טויער פון שטאט און קוקט זיך די אויגן אויס, שוין דאס דריטע יאר ווי זי וואַרט; פאר־וואס זשע קומט ער נישט? זי וויל שוין צוריק גיין אהיים. פלוצים דערזעט זי ווי איר מאן קומט אן אפגעריטן אפלעשליסן און פארוואסקן, צעוויינט זי זיך פאר גרויס שאנד:

— נאך דריי יאר זיין נע ונד ביזטו ערשט געקומען א נאקעטער, ווי אויף אונזער בראד, ווי צו אונזער שאנד!

ענטפערט איר דער מאן און זאגט אזוי:

— הער מיך אויס, וועסטו שוין נישט ווייניען. אין די שמאטעס לינט אן אוצר באהאלטן, ס׳האט אן אלטער מאן מיך באַגעגנט און מיר א מסבע געגעבן. פון דער מסבע וועלן א סך מסבעות ווערן נאר מיר דארפן אויסכויען א בית המדרש, וואו אירן וועלן לערנען טאג און נאכט... אן אריבע לייט שפייזן דארפן מיר אויך. וועלן מיר אזוי טאן, וועט אונז זיין גוט.

לויפן זיי געשווינד אהיים אן טוען ווי מ׳האט זיי גישפייסן. דערזעען זיי דעם גרוי־סען אוצר, ווערן זיי דערפרייט און באלד צומארגנס, די בעסטע ארבעטער צו זיך נערופן און אויסגעבויט א פאלאץ, לויטער מירמעלשטיין מיט חדרים פיל און רייך באצירט, פאר זיך אליין; אן אריבע לייט מיילן זיי צדקה א סך ביי אלע טירן. נאר קיין בית המדרש האבן זיי נישט געבויט ווייל דער עושר האט אזוי געזאגט:

—צו וואס דארפן מיר א בית המדרש פאר בטלנים. בעסער מיט דעם געלט האנדלען גרעסער, וועט זיין מער געלט צו צעפיילן אריבע לייט. — איז ער טאקע זייער רייך געווארן און צדקה מער גע־מיילט. זיינען אריבע לייט געקומען פון עק וועלט און שיינע נדבות באקומען. זיינען די אריבעלייט נאך אין א גרעסערע צאל געקומען. קומט איינמאל אן אריבאן פון נאר ווייט אין טראנטעס אנגעטאן און בעט דעם עושר ער זאל אים מער געבן, ווייל ער איז פון ווייט. גיט ער אים. דערזעען אנ־דערע, ווילן זיי אויך. גיט ער זיי אלעמען. דיינגען זיי זיך אן לערנען אן לייטס ארויס און דער עושר גיט זיי אלץ מער און מער. קומט איינמאל צו אים אריין א פרוי, מאכט מיט אים א געשעפט. זעט ער ווי דער גנב פירט זיך אויף, זאגט ער אים:

— איך זע, אז דו ביזט זייער רייך, איז טאקע שיין וואס דו עקזיילסט אזויפיל צדקה, אבער וועסט דאך מיד ווערן צו געבן איינער אליין, און בפרט אז דו אליין ביילסט, מוז, וואס וויל מאכן מיט דיר געשעפטן ווארטן שעהנווייז. האט דער עושר זיך פארשעמט און געזאגט אזוי:

— ביזט גערעכט און מער וועט טאקע אזוי נישט זיין . . .

און ער האט דערציילט זיין ווייב דעם צער און די בושה וואס ער האט געהאט פונם פריץ.

זאגט זי צו אים:

— ביי זיך אויס א נייעם פאלאץ פאר דיר אליין. וועסטו דארט דיינע געשעפטן מאכן און איך וועל דא די צדקה טיילן. טוט ער טאקע אזוי.

דערזעען אבער די ארימעלייט אז די פרוי גיט זיי נישט מיטן גוטן אויג, ווי ער. פרעגן זיי אויפ׳ן עושר. שרייט זי, אז ער האט קיין צייט נישט. ווילן זיי דוקא דעם עושר זעען. ווערט די פרוי אין כעס און רופט צוויי פון אירע משרתים און זיי טרייבן ארויס די ארימע לייט. שרייען די ארימע לייט, שיקט די פרוי נאכ׳ן מאן און זאגט אים אזוי:

— ב׳קאן נישט אויסהאלטן פון די שלעכ־פערס, זאג דעם פריץ אז ער זאל מיר געבן צוויי זעלנער, זיי זאלן היטן אונזערע טירן וועלן מיר רו האבן....

זאגט דער עושר:

— מיר האבן דאך פאר זייערט וועגן אויך... זאגט זי: אז זי קאן אפילו רואיק קיין שטיקל ברויט נישט עסן, זיי לאזן נישט די שלעפערס... צו וואס דארפן מיר אונזער גאנץ גוטס, אויב נישט הנאה האבן דערפון?...

גיט איר דער עושר גערעכט און די שומ־רים טרייבן די ארימע לייט פון טיר אוועק. דער עושר האט ווייזט אויס פארגעסן אז פון זיין רייכקייט וועט באלד זיין אנעק.

וועלן מיר אים לאזן רוען
און מירן צום למדן ציען. —

אז דער למדן איז אריין צו זיך אין הויז מיט׳ן אלטן ספר, זוכט פון אויס דאס גרעסטע חדר און ליינט עס דארט אוועק. זעט ער ווי דאס חדר ווערט פול מיט ספ־רים, פרייט עך זיך זייער. און זיין ווייב פארקויפט די ספרים און ער איז זיך ווי־דער געווען און געלערנט. זעט ער אז די ספרים לאזן זיך נישט אויס. נעמט ער אן בויט אויס א שיין הויז אין משרתים מיט דינסטן שטעלט ער אן א סך. איז אים עס ווייניק נאך, קויפט ער פעלדער און וועל־דער א סך. האט ער פון פארנומענקייט אין לערנען פארגעסן און אלץ נאר ספרים פארקויפט... קומען ארעמע לייט, בעטן א געשאנק, לאכן די משרתים פון זיי און טרייבן זיי מיט ליידיקן אוועק.

וועלן מיר אים לאזן אויף א ווייל
און צום לעצטן גייען מיר, מיט גרויס
געאייל —

אז דער ארימער איז געקומען אהיים, טרעפט ער זיין הויז פארשלאסן און פון פענסטער שרייט ארויס זיין ווייב:

— דעם נאר דער שלעפער איז געקומען!

וואו זיי שלעט אים און ווארפט אים שטיקער שארבנס ארויס. פארשעמט ער זיך און אריין צו א שכן און בעט אים ער זאל דעם רינג אויפ׳ן וואנט. טוט דער שכן אזוי ווי דער אלטער האט געהייסן. איז באלד די פרוי אן אנדערע געווארן און ליפט ארויס מיט גרויס פרייד און בעט אריין דעם מאן מיט גרויס ליבשאפט, דערפרייט זיך דער מאן און זאגט צו איר אזוי:

— זעסט, מיין טייער ווייב, אז ס׳איז גוט אזוי, וועל איך מארג זיין ארבעטן און מיר׳ן זיך לעבן ווי נאט האט געבאטן. פרייט זיך זיין ווייב און זיי טוען אזוי. ארבעט דער מאן א נאנצן טאג און ארע־מע־לייט עסן און טרינקען שטענדיק מיט זיי. הערן אלע דאס גוטס פון זיי און זיי־נען זיי מקנא.

פירן זיי זיך אזוי, א לעבן נאנג,
און מיר׳ן גיין צום עושר צוריק אין
איין נאנג.—

— 3 —

אין יארן ארום, קומט דער אלטער אין דער גרויסער שטאט צו די דריי. גייט ער אויף דער גרויסער שטאט צו דער באבען צו. נעמט די באבע און טוט א ווייכן גנעיץ און זאגט ארויס א האלב פארשלאפענע:

— נייט זשע היינט שלאפן קינדער — מארגן נאכ׳ן חדר וועל איך נאך דערציילן.

טוען מיר אזוי
איז אונז טאקע וואויל. —

(::)

ענטפערס

אהרן מארגאלים, ווייניפעג,

דיין מעשה׳לע "די ברילן האבן מיך אפגענארט" איז נישט גענוג אינטערע־סאנט פאר קינדער, דערפאר וועלן מיר עס נישט דרוקן. די וויצן זיינען גוט.

חנה־טשעלע גיטערמאן, ליפטאן,

דאס מעשה׳לע וואס דו האסט אונז צו־געשיקט איז זייער א שיינס, נאר מיר קאָ־נען עס ניט דרוקן, ווייל א סך קינדער האָ־בען דאס שוין געלייענט ערגעץ אנדערש און מיר דרוקן נאר מעשה׳לאך, וואס זאלן אינטערעסאנט זיין פאר אלע קינדער. פאר וואס שקייבסטו ניט אזוי ווי מיר שרייבן אין "אידישן וואָרט?" דו דארפסט זיך אויסלערנען די נייע ארטאגראפיע (ספע־לינג). איז ביי אייך ניטא קיין אידישע שול?

(::)

עסן א קרענק

א שיכור׳ער שניידער האט אמאל גע־רופן צו זיך אן ארימאן אויף וועטשערע.

קומענדיק אהיים, האט ער זיך געווע־דעט צו זיין ווייב:

— דוואשע, וואס האסטו געקאכט וועטשערע?

— א קרענק, האט זי אים געענטפערט.

— נו, גוט. — האט ער זיך אפגערופן צום ארימאן, וועלן מיר עס ביידע עסן.

קינדער שאפונגען

איך האב ליב אמבעסטן גיין אין א קי־נא. איך האב שוין געזעען זייער א סך באוועגלאכע בילדער, אבער אזא בילד ווי איך האב געזעען דא ניט לאנג האב איך נאך ביז איצט ניט געזעען. עס האט אויף מיר געמאכט זייער א שטארקן איינדרוק, וואס פאר א געפארן מענשן קאנען אויס־שטיין ווען זיי ווילן עפעס דערגרייכן. פון א קינא האט מען געשיקט א מענשן אין דער ווילדער אפריקע צו נעמען בילדער פון פארשיידענע חיות. און דא זעט מען וואס פאר א טויט שרעק די מענשן לעבן אר־בער ווען זיי דארפן דערגרייכן זייער ציל. די חיות ווארפן זיך אויף די מענשן, וועלן־דיק זיי איינשלינגען, אבער די מענשן מיט דער הילף פון געווער באזיגן די חיות און דערגרייכן זייער ציל.

הערשל זלאטניק, 9 יאר.

(::)

אנהייב פרילינג

עס קומט דער פרילינג. דער שניי הייבט אן פאנאנדערגיין. קליינע רישטשקלאך לוי־פען איבער די גאסן. עס ווערט נאס און קוויטיק, דאן קומט די זון און הויבט אן אביסל צו ווארימען. דאס וואסער טריקנט באלד אויס. קליינע גרעזלאך הייבן זיך אן צו באווייגן אויף דער ערד. די ביומער באדעקן זיך מיט גרינע בלעטער. א וואריגע רענגדל מאכט פריש די לופט. די פייגעלאך קומען צופליען און פילן אז די לופט מיט געזאנג.

די קינדער קומען ארויס אויפ׳ן גאס זיך שפילן און אלץ ווערט לעבעדיק. די זון וואַ־רימט אלץ שטארקער. די טעג ווערן אלץ גרעסער און די נעכט אלץ קלענער. אלע פרייען זיך, אלע זיינען צופרידן. זייער שיין איז דאס אנקומען פון דעם פרילינג.

דזשעני קראסיק, 9 יאר.

(::)

מיין קעצעלע

איך וואוין אין פארטערזיש לא פריירי־איינמאל אין א קאלטן ווינטערדיקן פרי־מארגן, ווען מיין טאטע האט געדארפט גיין אין קראם, און ער האט געעפנט די טיר, איז אים אנטקעגן געקומען א קליין קודלאטע גרויע קעצעלע. פריער האט מיין פאפע עס ניט געוואלט אריינלאזן, אבער אז איך מיט מיין ברודערל האבן אים שטארק געבעטן האט ער עס אריינגענומען. דאס קעצעלע איז אזוי שיין, אז ווער עס זעט עס מוז עס ליב האבן. אין דער פינ־סטער ליינטן דעם קעצעלעס אויגן אזוי ווי פייער, די לאפעקעס זיינען שווארץ ווי קוי־לען. אין פרימארגן עסט עס אפ אין הייבט זיך אן וואשן, נאך דעם שפילט זיך עס ביז עס ווערט מיד. מורקעט עס אן מור־קעט ביז עס ווערט אנשלאפן. מיין ברו־דערל און איך האבן ליב מיט דעם זיך צו שפילן, אבער פאפא בייזערט זיך. ער זאגט: מיר וועלן ניט קאנען לערנען...

שושנה ראבקין, 7 יאר.

(::)

וועגן די הונגעריקע קינדער

ווערטער ווערדאקטאר פון ק. וו.:—

איך האב געלייענט אין אייער צייטונג פון פרייטאג דעם 6טן פעבוואר, אז איר בעט די קינדער זיי זאלן זיך פארטראכטן מיט וואס פאר א מיטל קאן מען באקעמפן די איצטיקע צרות. אז קינדער זאלן ניט דארפן ליידן קיין הונגער. אזוי ווי איך בין געבארן און דערצוגען אויפ׳ן פארם וועל איך ריידן פון די פארמערשע צרות וואס גרייפט אייך אן די שטאטישע קינדער. איר שטאטישע קינדער ליינען אין די צייטונ־גען אז קינדער פון דער נאנצער וועלט לייד דען הונגער אין דער איצטיקער צייט. וועט איר מיר וועלן גלויבן, ווען איך וועל אייך זאגן אז ביי די פארמערס קומט עס אויס אז ביי דער חכ־ישער שרייבער, וועלכער איז פעס ווייץ אין דרוקן אויף דער ערד; אז ברויט וואלגערט זיך אין בלאטע און אין שניי. און קינדער ליידן הונגער. איר קינ־דער פון שטאט וועט מיר ניט וועלן גלויבן. טא פרעגט אייערע לערער. וועט איר זעען ווי אמת איך זאג אייך, אז עס איז דא ארעם, בארוועס און נאקעט. פארגייט ער זיך אין א גרויס געוויין.

לאזן מיר אים אזוי אין געוויין
און מיר׳ן צום למדן גיין.—

קומט דער אלטער צום למדן. טרעפט ער אים זיצן און הנאה האבן פון אלדאס גוטס און פרייד איז אין שטוב, ווען אין דרויסן וויינען ארעמעלייט. פרעגט ער אויפ׳ן באַ־לעבאס, זאגט מען: ער איז אין ספרים חדר. נייט ער אהין אריין, טרעפט ער אים זיצן א פארטראכטן איבער זיינע חשבונות ביבער. זאגט ער אים אזוי:

— אז די לערן־ספרים, שימלען ביי דיר און ארימע לייט לאזטו נישט ארויס גיב זשע מיר אפ מיין אלטן ספר, פאר א בע־סערן פון דיר. וויל נישט דער למדן און מיינט ס׳וועט אים געראטן און הייסט אים ארויסטרייבן... כאפט דער אלטער דאס ספר און פארשווינדט. דערזעט דער למדן אז ער זיצט אין א ליידיק הויז אליין און פון רייכקייט איז קיין זכר קיין נישטא, הויבט ער אן צו יאמערן און צו קלאגן.

לאזן מיר אים א פארקלאגטן שטיין
ווייל דער אלטער איז צום לעעטן
שוין אריין.—

טרעפט ער דעם באלעבאס נישט אין הויז. ביי דער ארבעט מן הסתם. גייט אים אקעגן דאס ווייב און גרייט אים מיט דעם טיש און בעט אים עסן. פרייידט זיך זיך דער אלטער און זאגט אזוי:

— רוף דיין מאן געשווינד, ווייל איך האב נאך א סך שליחות׳ן היינט.

טוט זי אזוי. און דאן מאן קומט, דערקאנט ער דעם אלטן און פרייידט זיך מיט אים.

— דער עושר און דער למדן, האבן נישט געפאלגט, נאר די אליין האסט געהאלטן ווארט. נאזשע דיר, דעם ספר מיט דער מטבע, ווייל דו ביזט עס ווערט. זאגן צו אים די לייט:

— הער אלטער מאן, וואס מיר האבן איז פון אונזער מי, און וואס דו ניסט אונז וועלן מיר פון דעם פאר ארימעלייט, הייזער בויען. זאל אלעמען זיין גוט. זאגט דער אל־טער: אמן. און פארשוואונדט.

א שטיין אריין, א שטיין ארויס,
די מעשה לאזט זיך אויס.

— א נו קינדערלאך, טרעפט אצינד, ווער איז דער אלטער מאן? זאגט א פאר־קלערטע די באבע, שוויינט מיר פון גרויס פארטראכטקייט.

— ווער זשע איז דער אלטער מאן? — פרעגט פאר׳חלומט נאך אמאל די באבע.

כאפט זיך דער קליינער יצחקל און קווי־טשען ארויס:

— ע, באבע, האסט א קליין קעפעלע, גערעכנקסטו גארנישט... דו אליין האסט דאך אונז געזאגט: אליהו הנביא.

צעלאכן מיר זיך פרייליך און טוליען זיך נעענטער צו דער באבען צו. נעמט די באבע און טוט א ווייכן גנעיץ און זאגט ארויס א האלב פארשלאפענע:

— נייט זשע היינט שלאפן קינדער — מארגן נאכ׳ן חדר וועל איך נאך דערציילן.

טוען מיר אזוי
איז אונז טאקע וואויל. —

(::)

ענטפערס

אהרן מארגאלים, ווייניפעג,

דיין מעשה׳לע "די ברילן האבן מיך אפגענארט" איז נישט גענוג אינטערע־סאנט פאר קינדער, דערפאר וועלן מיר עס נישט דרוקן. די וויצן זיינען גוט.

חנה־טשעלע גיטערמאן, ליפטאן,

דאס מעשה׳לע וואס דו האסט אונז צו־געשיקט איז זייער א שיינס, נאר מיר קאָ־נען עס ניט דרוקן, ווייל א סך קינדער האָ־בען דאס שוין געלייענט ערגעץ אנדערש און מיר דרוקן נאר מעשה׳לאך, וואס זאלן אינטערעסאנט זיין פאר אלע קינדער. פאר וואס שקייבסטו ניט אזוי ווי מיר שרייבן אין "אידישן וואָרט?" דו דארפסט זיך אויסלערנען די נייע ארטאגראפיע (ספע־לינג). איז ביי אייך ניטא קיין אידישע שול?

(::)

עסן א קרענק

א שיכור׳ער שניידער האט אמאל גע־רופן צו זיך אן ארימאן אויף וועטשערע.

קומענדיק אהיים, האט ער זיך געווע־דעט צו זיין ווייב:

— דוואשע, וואס האסטו געקאכט וועטשערע?

— א קרענק, האט זי אים געענטפערט.

— נו, גוט. — האט ער זיך אפגערופן צום ארימאן, וועלן מיר עס ביידע עסן.

City Dairy LIMITED

אָרדערט מילך כשר לפסח

אָרדערט אייער מילך און קרים כ ש ר ל פ ס ח פון אונזער מילך סיילסמאן, אדער טעלעפאָנירט 87 647. און איר וועט זיין זיכער אז סיטי דיירי מילך און קרים דעלעווערט צו אייך אין פארלויף פון די אכט טעג פסח וועט ניט נאר זיין בלויז כ ש ר, נאר איז אויך די ריינסטע און רייכסטע שטריינג כשר לפסח לויט׳ן אידישל דין.

שטריינג כשר לפסח

City Milk

הכשר פון רבי י. י. כהנאוויטש

איך באשטעטיק אז יעדע איינציקע פלעשל פון סיטי מילך און קרים וואס טראגט מיין חתימה איז כ ש ר ל פ ס ח לויט׳ן אידישן דין און עס קאן געגעסן ווערן אין פאר־לויף פון דער וואך פון פסח אין יעדער אידישער הויז.

אונטערגעשריבן:
רבי י. י. כהנאוויטש

CITY DAIRY LIMITED
PHONE 87-647

רעטענישן

99. פארוואס קרייט א האן מיט צוגע־
1000. פארוואס קויפט א גלח א שטעקן מיט א גרויסן קאפ?
101. פארוואס נעמט אראפ דער קיסר דאס היטל?
102. ווער וויין, וואס ביי יענעם פעלט?
103. ווער גייט און שטייט היינגענדיק?
104. ווער האט נאך קיינמאל קיין ליגן געזאגט?
105. ווער קומט אלעמאל צו פרי?

די ענטפערס אויף די רעטענישן פון פרייטאג, דעם 13טן מארט, זיינען: 86 — דער געדאנק; 87 — אן א נאמען; 88 — היינטיקער טאג; 89 — די יאר־מולקע; 90 — פראצענט.

(::)

שפריכווערטער

31. ס׳איז גרינג צו שאפן זיך מיט יענעם
32. מיט פרעמדע הענט איז נאר גוט פיי־ער צו שארן.
33. ס׳איז גרינג צו פארלירן אבער שווער צו געפינען.
34. קיינער נארט ניט אפ יענעם נאר זיך אליין.
35. א געפאלענער איז ניט קיין פארלא־רענער.

צוזעצונג פון אמאליע יודאוויטש

זייערער מאָגן

GENUINE PHILLIPS MILK OF MAGNESIA
For Troubles due to Acid
INDIGESTION
SOUR STOMACH
HEARTBURN
CONSTIPATION
GAS, NAUSEA

ב לוין א טעמ׳לאזע דאזע פון פיליפס׳ מילק אף מאגנעזיא אין וואסער. דאס איז אן אלקאלאי, ווירקזאם, דאר ניט שערלאך. דאס איז דער סטאנדארד אנטי־עסיד פאר 50 יאר צווישן דאס־טוירים איבעראל. איין פולע לעפל מאל איר פארנעם אין זייערקייט. דאס איז דער ריכטיקער מיטל, דער שנעלער אנגענעמער און עפישענט מיטל צו הרג׳ענען די איבערפלוס זייערקייט. דער מאגן ווערט זיס, דער ווייטיק פארשווינדט. איר זייט ווידער פרייליך אין פינף מינוט.

פארלאזט זיך ניט אויף גראבע מיט־געמאכט אין קאנאדע.

לען. באנוצט זיך מיט דעם בעסטן מי־טעל וואס איז אנטוויקלט געווארן אין אלע יארן פון פארשונג. דאס איז פי־ליפס׳ מילק אף מאגנעזיא.

זייט זיכער צו קויפן די ריכטיקע פיליפס׳ מילק אף מאגנעזיא צוגעשרי־בען פון דאקטוירים פאר 50 יאר אין קארענירן איבערפלוס זייערקייט.

נעדיינקט — די עכטע איז שטענ־דיק א פליסיקייט. דאס קאן ניט גע־מאכט ווערן אין כאבלעט פארם. ניט אכטונג אויפן נאמען פיליפס׳. עס איז שטענדיק אויפן "רעפער" פאר איי־ער באשיצונג. דראג סטארס איבעראל האבן די 50 סענטיקע פלעשלאר.

שאראדע נומער 23

מיין 1ט איז אין פסח, ניט אין שבועה, מיין 2ט איז אין סוכות,
ניט אין שמחת־תורה,
מיין דרים איז אין חנוכה, ניט אין פורים.

צוג. פון לייבל ספרינגמאן, אידנבערידש

(::)

צוליב טעכנישע אורזאכן

מוזן מיר היינטיקע וואך ארויסלאזן די אפטיילונג "פון וואך צו וואך" צוליב מאנגל אין פלאץ קאנען מיר אויך דרוקן מאנ־לייב׳ס ליד, ווי צוגעזאגט.

שאראדע נומער 24

מיין 1ט איז אין פילן, ניט אין ווילן,
מיין 2ט איז אין חתונה, ניט אין מורא,
מיין 3ט איז אין חלה, ניט אין אלע.

צוג. פון דבורה באריש.

די ענטפערס און די שאראדעס 20 און 21 (פרייטאג דעם 13 מארט) זיינען פר־רים און מלאך.

ריכטיקע ענטפערס האט צוגעשיקט ברריינטשע מענאכאווסקי.

דעם ריכטיקן ענטפער אויף שאראדע נומער 19 האט צוגעשיקט דבורה באריש.

זיבעציג־יעהריגער יזבל געפייערט פון ר׳ אשר האראוויץ, דער עלטסטער פון דער פאמיליע האראוויץ־מארגארעטען

צוזאמען מיט זיין געבורטסטאג איז אויך אויסגעפאלען דער 70טער געבורטסטאג פון זיין פרוי פראדעל. — ביידע זיינען קנאפע 50 יאהר אין אמעריקע. — ר׳ אשר איז איינער פון די שעהנסטע מיפען פון ארטאדאקסישען אידענטום. — גרויסע טייל פון פאמיליע קומען זיך צוזנויף און פראוזען א וואונדערבארע שמחה לכבוד דעם דאפעלטען יום־טוב.

(פארזעצונג)

— דו קאנסט דאך נאר

איינציקע צייט פאר מיר.

שלעכטער מענש. וואס א

זי ליבט. איר מענער קאנ

און ליבן מיט אמאל, מיר פ

ניט. ביי אונז איז די לי

ווערן געבארן מיט ליבע, א

ליבע, אונזערע פליכטן זי

ליבע. נעם צו ביי א פרוי

בלייבט א מאשין, אן אוונ

מענער גולם, וועלכער קאן

ריכטיג קדי ארבעט וועלכע

ליב מיך גוטער מאן! א

א קוש פון צייט צו צייט

גליקלאך.

— ווענדלאנד האט ניט

שטיין די ווייבע. בייסנדע

פייערדיקער שפאנערן.

ער האט זי צוגעצויגן

ארומגענומען און האט אויס

— איצט בין איך גליק

נע הייסט ליבע קאן גל

מענשן.

אין דער דאזיקער מינוט

גרינלאנד אנגעקומען. ער

פון זיין לאנגן ארומגיין א

שטעלונג און פון דעם הייס

— א, איר זייט עס. הער

האט ער אויסגירופן.

— איך בין עס פראפעס

איר געזעען נאך אמאל

וואו וועלן זיי פלאץ?

וואו וועט מען געפינען

גרויסן עולם וועלכער וואר

דולד אויף דעם שבת פון אי

לער, דעם זיבעטן קאלאס

באל? דער קאמיטעט ה

אזוי אז אלע וואס וועלן ה

(און דעם פריין פון א קוויט

באקוועט באזעצט, אדער ב

דער חסידים באל וועט

קומען דאנערשטאג אוו. אנ

של פסח). די געוויינלאכע

דאס יאר שטארק פארגרינ

בעסערט ווערן. נייע חס

און אידייען זיינען געשאפ

די געוויינלאכע חסידישע

התלהבות וועלן זיכער מיטר

מיט שטורעם. ווי געוויינלא

באל דורכגעפירט אונטער ד

איד. נאצ. ארב. פארבאנד

די פראגראם ווערט אנגע

וואוסטן ר׳ ב. שעפס. דעם

חסידישער כאר זיין גרעסע

טיק טרעניריט. א גרויסע ק

מער וועט אקאמפאניר

פראגראם וועלן פארקומען

אריין.

(פארזעצונג פון זייט 2)

ר׳ אשר האראוויץ

מען דארף אומווירדיגע פובליסיטי. עס איז בכלל כארא־קטעריסטיש פאר דער נאנצער פאמיליע, וואס זיי זיינען אויי־סערגעוועהנליך באשיידען, שטופען זיך איינמאל ניט אין די הויכע פענסטער, ווייל זיי אליין זיינען די הויכע פענסטער. מען שטארט מען זאל זיך קוויטלאך וואס שנעלער, באגרעניצטע צאל וועט פא־דיג אויסגעמידען דער נארישער נעפיל־דער. און דאס איז איינע פון די שעהנ־סטע כארא־קטער־שטריכען וואס באצייר־כענט די אידיש־אריסטאקראטישע פא־מיליע פון די האראוויצעס און מארגא־רעטענס.

ר׳ אשר און זיין געטרייע פרוי האבען לעצטען זונטאג אוונטס נעהאט א גאר אנגענעהמע איבעראראשונג, ווען די פאר מיליע האט באר דעם פארעל אראנזשירט א יובל־באנקעט אין דעם קאמיוניטי סענטער, וועסט 89טע סטרים. איבער הונדערט פרוזאנען. אלע נאהענטסטע קרובים, האבען זיך פארזאמעלט און גע־פייערט די צוויי נעבוכדטסטאנען אויף א שעהן אידישען אופן. דער מאאסטמאָ־טער פון דעם אוונט איז נעווען פרעי שעצט און נעאכטעט.

אויף דעם געביטעט פון צדקה האט ר׳ אשר פונקט ווי די נאנצע האראוויץ־מארגארעטען פאמיליע געהאט אייז גרויסען פרינציפ: נ ע ב ען א ב ע ר ניט ל י א ר מ ע ן. נעבען אהן דעם געשיידער מיט וועלכען נעוויסע מנדבים הענען אין אמען מצות פאר אמעריקא. נער אידען ערגעץ אין א פעלער אויף אמווירני סטרים.

ר׳ יעקב האט אבער לאנג ניט גע־הענט זעהן די עכטוויקונג פון דער היינט־וועלט־באריה־מטער מצה־פאבריק. ווייל ער איז באלד נשטארבען. איבער־לאזענדיק די ארימע בעקעריי צו זיינע קינדער: ר׳ אשר, וועבעם 70טער גע־בורטסטאג עס ווערט איצט נעפייערט, ר׳ לוי, משה אהרן, שמואל יצחק און צי דער טאכטער רבקה חנה מארגארע־מען. וועלכע פיהרען אלע צוזאמען ביז אויף דעם היינטיגען טאג די גרויסע מצה־בעקעריי, וואס וואסקט פון יאהר צו יאהר.

פון דעם פינכטערען קעלער דארט אויף אטווירני סטרים, פארנעהמט היינט די מצה־בעקעריי א נאנצען בלאק און די נאנצע וועלט עסט די מצות, וואס ווערען אין דער דאזיגער בעקעריי גע־באקען.

ר׳ אשר איז דער פרעזידענט פון דער האראוויץ־מארגארעטען קאמפאני, און איצט ביי זיינע 70 יאהר איז ער פונקט אזוי טעטיג, ווי אין די פריהערדיגע יאהרען. ער איז מאג־טעגליך אין דער בעקעריי און גיט אליין אכטונג ניט נאר אויף כשרות און ריינליכקייט, נאר אויך אויף דער נאנצער מעכאנישער אפטיי־לונג פון דער אפארבי. אזוי שעהן איז ר׳ אשר אין זיין פאך, אז דער האט אליין ערפינדערן כמעט אלע מאדערנע איינ־ריכטונגען און מאשינען. וואס ווערען איצט אנגענוועندעט אין דער האראוויץ־מארגארעטען בעקעריי. ער איז א מע־כאניקער פון גרויסער בע־ייטונג, און דעם יעדעס שריפעלע פון די מאַ־שינען און יעדען ווינקעל פון דער גי־גאנטישער פאבריק.

ר׳ אשר און זיין פרוי פראדעל, וועל־כע איז איצט אויך זיבעציג יאהר אלט, האבען ערצייגען זייערע קינדער איז שעהן־אידישקייט, צו גאט און צו לייט. קייט. דער עלטערער זוהן, יעקב, איז פארבונדען מיט דער פירמע.

זיין געלד, זיין מיה און זיין נשמה האט ר׳ אשר און אלע יאהרען אפגע־געבען פאר אידישען חנוך. ער האט גע־האלטען אן האלט ווייטער, אז אידישע ערציהונג פון קינדער איז דער סאמע תמצית פון אידישקייט, און פון דער דאזיגער ערציהונג הענגט אפ די צור־קונפט פון אונזער פאלק. דער דאזיגער פרינציפ זיינער האט אויך נעפיהרט צו נעווייסע ארבייטען, פאר וועלכע ער האט אפגעגעבען זיין גאנצען נייסטיגען לעבען. און אזוי האט ער נעגרינדעט די ישיבה אוהל תורה אויף דער זעקסטער סטרים און איז נעווען איהר לאנג־יעה־רינער פרעזידענט. פאר דער דאזיגער ישיבה האט ער נעארבייט אונערמידליך און מאסע נעהאט א סך נחת רוח, ווען ער האט געזעהן ווי פיין אידישע קינ־דער לערנען גאנס׳ס תורה אין דער דא־זיגער ישיבה. צווישען די פארגעניגונגס פון זיין לעבען רעכענט ר׳ אשר אריין די אונצעהליגע שטונדען וואס ער האט פארבראכט אין יענער דאזיגער ישיבה און זיין צוגעהערט צו דעם געשפאנטן לער־נען פון דער פארבונדענער יוגנט. ר׳ אשר איז א גרויסער מעכאנישער אפטיי־לונג פון דער אפארבי. אזוי שעהן איז ר׳ אשר אין זיין פאך, אז דער האט אליין ערפינדערן כמעט אלע מאדערנע איינ־ריכטונגען און מאשינען. וואס ווערען איצט אנגענוועندעט אין דער האראוויץ־מארגארעטען בעקעריי. ער איז א מע־כאניקער פון גרויסער בע־ייטונג, און דעם יעדעס שריפעלע פון די מאַ־שינען און יעדען ווינקעל פון דער גי־גאנטישער פאבריק.

ר׳ אשר און זיין פרוי פראדעל, וועל־כע איז איצט אויך זיבעציג יאהר אלט, האבען ערצייגען זייערע קינדער איז שעהן־אידישקייט, צו גאט און צו לייט. קייט. דער עלטערער זוהן, יעקב, וואלף, איטע, ניטעל און בלומה זיינען ניט נאר נעראטעגע קינדער, נאר זיי פאלגען אויך נאך אין די פוס־טריט פון זייערע נעהאהרענע מאטע־באבע בונוג אידיש־קייט. דער עלטערער זוהן, יעקב, איז פארבונדען מיט דער פירמע.

זיין געלד, זיין מיה און זיין נשמה האט ר׳ אשר און אלע יאהרען אפגע־געבען פאר אידישען חנוך. ער האט גע־האלטען אן האלט ווייטער, אז אידישע ערציהונג פון קינדער איז דער סאמע תמצית פון אידישקייט, און פון דער דאזיגער ערציהונג הענגט אפ די צור־קונפט פון אונזער פאלק. דער דאזיגער פרינציפ זיינער האט אויך נעפיהרט צו נעווייסע ארבייטען, פאר וועלכע ער האט אפגעגעבען זיין גאנצען נייסטיגען לעבען. און אזוי האט ער נעגרינדעט די ישיבה אוהל תורה אויף דער זעקסטער סטרים און איז נעווען איהר לאנג־יעה־רינער פרעזידענט. פאר דער דאזיגער ישיבה האט ער נעארבייט אונערמידליך און מאסע נעהאט א סך נחת רוח, ווען ער האט געזעהן ווי פיין אידישע קינ־דער לערנען גאנס׳ס תורה אין דער דא־זיגער ישיבה. צווישען די פארגעניגונגס פון זיין לעבען רעכענט ר׳ אשר אריין די אונצעהליגע שטונדען וואס ער האט פארבראכט אין יענער דאזיגער ישיבה און זיין צוגעהערט צו דעם געשפאנטן לער־נען פון דער פארבונדענער יוגנט. ר׳ אשר איז א גרויסער מעכאנישער אפטיי־לונג פון דער אפארבי. אזוי שעהן איז ר׳ אשר אין זיין פאך, אז דער האט אליין ערפינדערן כמעט אלע מאדערנע איינ־ריכטונגען און מאשינען. וואס ווערען איצט אנגענוועندעט אין דער האראוויץ־מארגארעטען בעקעריי. ער איז א מע־כאניקער פון גרויסער בע־ייטונג, און דעם יעדעס שריפעלע פון די מאַ־שינען און יעדען ווינקעל פון דער גי־גאנטישער פאבריק.

ר׳ אשר און זיין פרוי פראדעל, וועל־כע איז איצט אויך זיבעציג יאהר אלט, האבען ערצייגען זייערע קינדער איז שעהן־אידישקייט, צו גאט און צו לייט. קייט. דער עלטערער זוהן, יעקב, וואלף, איטע, ניטעל און בלומה זיינען ניט נאר נעראטעגע קינדער, נאר זיי פאלגען אויך נאך אין די פוס־טריט פון זייערע נעהאהרענע מאטע־באבע בונוג אידיש־קייט. דער עלטערער זוהן, יעקב, איז פארבונדען מיט דער פירמע.

זיין געלד, זיין מיה און זיין נשמה האט ר׳ אשר און אלע יאהרען אפגע־געבען פאר אידישען חנוך. ער האט גע־האלטען אן האלט ווייטער, אז אידישע ערציהונג פון קינדער איז דער סאמע תמצית פון אידישקייט, און פון דער דאזיגער ערציהונג הענגט אפ די צור־קונפט פון אונזער פאלק. דער דאזיגער פרינציפ זיינער האט אויך נעפיהרט צו נעווייסע ארבייטען, פאר וועלכע ער האט אפגעגעבען זיין גאנצען נייסטיגען לעבען. און אזוי האט ער נעגרינדעט די ישיבה אוהל תורה אויף דער זעקסטער סטרים און איז נעווען איהר לאנג־יעה־רינער פרעזידענט. פאר דער דאזיגער ישיבה האט ער נעארבייט אונערמידליך און מאסע נעהאט א סך נחת רוח, ווען ער האט געזעהן ווי פיין אידישע קינ־דער לערנען גאנס׳ס תורה אין דער דא־זיגער ישיבה. צווישען די פארגעניגונגס פון זיין לעבען רעכענט ר׳ אשר אריין די אונצעהליגע שטונדען וואס ער האט פארבראכט אין יענער דאזיגער ישיבה און זיין צוגעהערט צו דעם געשפאנטן לער־נען פון דער פארבונדענער יוגנט. ר׳ אשר איז א גרויסער מעכאנישער אפטיי־לונג